

ВИСНОВОК

рецензента

кандидата педагогічних наук, професора Глазунової Ірини Кимівни
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Лі Еньхуй.

«Методика формування музично-слухових уявлень учнів на початковому етапі
фортепіанного навчання»,
поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво)

У дисертаційному дослідженні Лі Еньхуй представлено результати теоретичного узагальнення та практичного вирішення актуальної проблеми як вищої музично-педагогічної освіти України, так і вищої освіти Китаю у площині забезпечення високої якості підготовки майбутніх учителів до навчання мистецтва учнів на початковому етапі.

Актуальність теми дисертації Лі Еньхуй зумовлено зміною в музичній освіті концептуальних засад, в основі яких лежить утвердження музичного мистецтва в якості вагомого чинника естетичного виховання і своєрідного регулятора впливу на становлення особистості. Вона пов'язана з важливим завданням музичної освіти: формування в учнів різноманітних музично-слухових уявлень, зумовлених внутрішніми особливостями музичного слуху та усвідомленням смислу музичного твору. Вирішення цього завдання сприятиме удосконаленню виконавських умінь учнів на протязі всього навчання. Заняття у фортепіанному класі створюють унікальні можливості для формування і розвитку у молодших школярів музичного слуху як основи музично-слухових уявлень. Певний запас музично-слухових уявлень, уміння використовувати їх у своєму виконанні, опанування різноманітних виконавських навичок стають передумовою творчого виконання музичних творів. Таке навчання набуває особливого значення і стає найбільш перспективним для позашкільних музичних закладів. Протиріччя між сучасними вимогами до виконавської діяльності та не розробленою методикою, спрямованою на розвиток і удосконалення музично-слухових уявлень учнів в процесі навчання гри на фортепіано, підкреслюють актуальність теми дослідження.

Таким чином, доцільність дослідження означеної проблеми зумовлено її значущістю забезпечення готовності майбутніх учителів до навчання мистецтва учнів, у процесі фортепіанного навчання. Шкільна практика і практика закладів вищої мистецько-педагогічної освіти засвідчує, що питання формування музично-слухових уявлень учнів на початковому етапі їх фортепіанного навчання поки перебуває поза достатньої уваги науковців, зокрема щодо розроблення сучасних методик в галузі підготовки вчителів музичного мистецтва до навчання молодших школярів.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці педагогічних умов і методики формування музично-слухових уявлень учнів у процесі фортепіанного навчання.

Об'єкт дослідження - процес навчання учнів у позашкільних спеціалізованих закладах мистецької освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови і методика формування музично-слухових уявлень учнів на початковому етапі фортепіанного навчання.

Завдання дослідження передбачали аналіз філософських, психолого-педагогічних, мистецтвознавчих, музично теоретичних джерел щодо розкриття змісту навчання школярів мистецтва як орієнтиру для підготовки вчителів музики; уточнення сутності та структури досліджуваного феномена; з'ясування педагогічного потенціалу занять гри на фортепіано для формування музично-слухових уявлень учнів на початковому етапі фортепіанного навчання; теоретичне обґрунтування та розробку педагогічних умов ефективного формування досліджуваного феномена. Суттєвого значення автором було надано розробці методики формування музично-слухових уявлень учнів на початковому етапі фортепіанного навчання (визначення наукових підходів, педагогічних принципів, методів, прийомів та етапів навчання); здійснення апробації методичних засад формування досліджуваного феномена.

Для досягнення мети дослідження та розв'язання поставлених завдань було використано методи:

теоретичні: аналіз науково-теоретичних джерел з проблематики дослідження, для уточнення ключових понять; синтез, порівняння, класифікація, систематизація, аналіз нормативних документів з питань освіти; контент-аналіз документації закладів вищої освіти (навчальних планів, зокрема з офіційних сайтів закладів у відкритому доступі) з метою визначення педагогічних умов, форм та методів підготовки майбутніх учителів музики до навчання мистецтва школярів;

емпіричні: діагностувальні (опитування–тестування, анкетування, інтерв'ювання; бесіди), обсерваційні (опосередковане спостереження), прогностичні (моделювання), педагогічний експеримент для визначення сформованості музично-слухових уявлень учнів на початковому етапі фортепіанного навчання та перевірки доцільності розробленої методики (констатувальний, формувальний етапи, контрольний зріз);

статистичні: математичне обчислення динаміки досліджуваної якості для підтвердження достовірності розроблених методичних засад формування музично-слухових уявлень учнів на початковому етапі фортепіанного навчання.

Теоретичним здобутком автора вважаємо характеристику процесу формування умінь і навичок учнів на основі музично-слухових уявлень, який характеризується процесуальністю та послідовністю і відбувається за чотирма фазами – емоційного сприйняття музичного твору, оцінювання виконавських завдань, поєднання виконавських завдань з процесом

звукоутворення і естетичного сприйняття звукових образів у відповідності з характером музичного твору, на основі відповідних функцій - мобілізуючої, пізнавальної і аксіологічної, які впливають на удосконалення музично-слухових уявлень і як результат – на розвиток музичної культури учнів.

У дослідженні формування музично-слухових уявлень молодших школярів у процесі фортепіанного навчання визначено як тривалий і цілеспрямований процес, спрямований на удосконалення усіх складових музичного слуху та їх творчий вплив на виконавську діяльність.

Автором уточнено в контексті дослідження поняття «музично-слухові уявлення» як складне утворення, яке включає конкретну звукову фактуру, емоційно-образні та технічні складники. При цьому музично-слухові уявлення визначаються здатністю доволно викликати звукові образи подумки. Створення виконавського образу музичного твору в уяві учня не тільки забезпечує його творче ставлення до нотного тексту, а й допомагає знайти найкращий виконавський варіант, а відтак й контролювати своє виконання.

Дисертанткою визначено принципи, педагогічні умови, етапи навчання, що відіграють роль методологічних орієнтирів розроблення методики формування музично-слухових уявлень учнів на початковому етапі фортепіанного навчання.

Стрижнем дисертаційної роботи є розроблена та експериментально перевірена авторська **методика** формування музично-слухових уявлень учнів на початковому етапі фортепіанного навчання.

Методика ґрунтується на принципах: реалізації особистісного потенціалу учня; акцентуації слухової уваги; естетичного сприймання музичних творів; зв'язку музичного навчання з національною культурою; спрямованості музичного навчання на розвиток емоційно-чуттєвого досвіду молодших школярів; спонукання до самооцінювання та коригування особистістю власної гри відповідно до уявленого образу; охоплює педагогічні умови, які забезпечують ефективність формування звукообразних уявлень молодших школярів. До них належать: відбір найбільш емоційно-виразних музичних творів з урахуванням їх педагогічних завдань; впровадження у систему початкового навчання учнів творчих завдань, направлених на розвиток музично-слухових уявлень учнів; спрямованість музично-слухових уявлень молодших школярів у режим самостійного розвитку. Методика ґрунтується також на розробленій компонентній структурі музично-слухових уявлень молодших школярів, яка складає єдність мотиваційного, емоційно-рефлексивного, діяльнісного і креативно-виконавського компонентів. В структурі музично-слухових уявлень молодших школярів емоційно-рефлексивний компонент набуває особливого значення: емоції регулюють потреби учня, виявляють його ставлення до музичних явищ, тобто надають їм індивідуальні характеристики, а рефлексія допомагає їх привласнити. Разом вони спрямовуються на задоволення власних актуальних потреб і мають чітко виражений ситуативний характер. Дисертанткою визначено та обґрунтовано методи ефективного формування

музично-слухових уявлень молодших школярів у процесі фортепіанного навчання. До них належать: активізація музичного слуху, емоційне зарядження учня, пояснювально-ілюстративний метод, метод ескізного вивчення музичного твору, метод емоційно-вольової саморегуляції, метод творчих завдань, ігровий метод, темброво-корекційний метод, різноманітні тренінги.

Зазначимо, що в дисертації досить переконливо викладено хід і результати дослідно-експериментальної роботи. Математичні розрахунки і порівняння якісних та кількісних показників у контрольній та експериментальній групах доводять ефективність і дієвість запропонованої методики.

Таким чином, дисертація Лі Еньхуй характеризується науковою новизною, має теоретичне та практичне значення.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що: вперше проведено науковий аналіз проблеми формування музично-слухових уявлень учнів на початковому етапі навчання; уточнено сутність поняття «музично-слухові уявлення»; розроблено структуру цього феномену; визначено педагогічні умови формування музично-слухових уявлень учнів у процесі фортепіанного навчання у позашкільних музичних навчальних закладах; удосконалено комплекс методів і прийомів формування музично-слухових уявлень учнів на початковому етапі фортепіанного навчання; подальшого розвитку набули питання цільової спрямованості фортепіанного навчання учнів у позашкільних музичних навчальних закладах на основі збагачення їх музично-слухових уявлень.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробці методики цілеспрямованого формування музично-слухових уявлень учнів у процесі фортепіанного навчання; можливості використання матеріалів дослідження у позашкільній музичній освіті як України, так і Китаю з урахуванням національних і ментальних особливостей. Викладені у дослідженні методичні положення дозволяють поглибити сучасне розуміння теорії і практики позашкільної музичної освіти. Вони можуть використовуватися для оновлення змісту таких навчальних предметів як «Музичний інструмент» (фортепіано) і «Концертмейстерський клас», а також для створення навчально-методичних посібників і методичних рекомендацій для студентів факультетів мистецтв з метою удосконалення їх підготовки до формування музично-слухових уявлень учнів у процесі їх фортепіанного навчання, як методологічного базису всього процесу навчання гри на фортепіано в позашкільних музичних навчальних закладах.

Результати дослідження достатньо апробовано на конференціях різних рівнів. Висновки та результати повною мірою відображено у 7 публікаціях, з яких: 3 статті у фахових періодичних виданнях України з педагогіки, 1 стаття в зарубіжному періодичному виданні, 3 статті у збірниках матеріалів міжнародної і всеукраїнської наукових конференцій.

Текст дисертації викладено доступною мовою, сучасним науковим стилем з критичним аналізом та висновками. Основні положення та висновки дисертації отримані автором самостійно.

Висновок. Отже, на підставі викладеного вище, вважаємо дисертацію Лі Еньхуй на тему: «Методика формування музично-слухових уявлень учнів на початковому етапі фортепіанного навчання», подану на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), завершеним, цілісним, самостійним, ґрунтовним, науково вагомим дослідженням з актуальної проблеми теорії мистецької освіти, методики підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, яке має наукову новизну і практичне значення щодо підготовки студентів мистецьких факультетів вищих закладів освіти.

Таким чином, можна стверджувати, що представлена дисертаційна робота Лі Еньхуй на тему: «Методика формування музично-слухових уявлень учнів на початковому етапі фортепіанного навчання» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 і може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри фортепіанного виконавства
та педагогіки мистецтва

Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

